

İçindekiler

Önsöz	VII
İçindekiler	XI
Kısaltmalar Listesi	XVII
Giriş	1

Birinci Bölüm

Parlamento İçi Muhalefetin Doğuşu, Önemi, İşlevleri ve Güçlendirilmesi

1. Demokrasi ve Muhalefet Kavramları	10
1.1. Demokrasi	10
1.1.1. Çoğunlukçu Demokrasi	14
1.1.2. Çoğulcu Demokrasi.....	17
1.1.3. Uzlaşmacı Demokrasi	19
1.2. Muhalefet Kavramı ve Çeşitleri	23
1.2.1. Parlamento İçi Muhalefet.....	24
1.2.2. Parlamento Dışı Muhalefet	30
2. Parlamento İçi Muhalefetin Doğuşu	31
2.1. Meclislerin Doğuşu	32
2.2. Siyasi Partilerin Doğuşu ve İşlevleri.....	37
2.2.1. Siyasi Partilerin Doğuşu	38

2.2.2. Siyasi Partilerin İşlevleri.....	40
3. Kuvvetler Ayrılığı İlkesi Bağlamında Parlamento İçi Muhalefetin Önemi ve İşlevleri	43
3.1. Kuvvetlerin Deęil Partilerin Ayrılığı	44
3.2. Parlamento İçi Muhalefetin Önemi.....	51
3.3. Parlamento İçi Muhalefetin İşlevleri	54
4. Parlamento İçi Muhalefet Boşluğunun Doğuracağı Sakıncalar	58
4.1. Çoğunlukçu Yönetim Anlayışının Hâkimiyeti.....	59
4.2. Yönetimde Yozlaşma ve Otoriterleşme	66
4.3. Muhalefetin Marjinalleşmesi ve İlgalleşmesi.....	69
4.4. İnsan Hakları İhlalleri	71
5. Parlamento İçi Muhalefeti Güçlendirme Araçları	73
5.1. Parlamento İçi Muhalefeti Güçlendirecek Temel Hak ve Hürriyetlerin Garanti Altına Alınması.....	76
5.1.1. İfade Hürriyeti	76
5.1.2. Basın Hürriyeti	83
5.1.3. Toplanma Hürriyeti.....	86
5.1.4. Örgütlenme Hürriyeti.....	90
5.2. Seçim Sürecinin Çoęulculuęu Sağlayacak Şekilde Tasarlanması	94
5.2.1. Adil, Serbest ve Şeffaf Seçimler	94
5.2.2. Çoęulculuęu Sağlayacak bir Seçim Sistemi	100
5.2.3. Düşük Seçim Barajı ve Seçim İttifakı	107
5.2.4. Parlamento İçi Muhalefete Seçimlerde Maddi Ayrıcalıklar Verilmesi	113
5.3. Parlamento İçi Muhalefetin Yasama Bağışıklığı Zırhı ile Korunması.....	117
5.4. Parlamento İçi Muhalefetin, Devlet Organlarının Faaliyetlerine Katılımının Temin Edilmesi	122

İkinci Bölüm
Yasama Organında Parlamento İçi
Muhalefetin Rolü

- 1. Meclisin Teşkilat Yapısının Oluşumunda Parlamento İçi Muhalefetin Rolü 125**
  - 1.1. Meclislerin Oluşumu..... 125
  - 1.2. Meclis Başkanlık Makamı ve Divanının Belirlenmesi 131
    - 1.2.1. Meclis Başkanı ve Başkanlık Divanının Tarafsızlığı, Yetkileri ve Önemi 132
    - 1.2.2. Meclis Başkanının ve Başkanlık Divanının Seçimi . 136
  - 1.3. Siyasi Parti Gruplarının Oluşumu 142
  - 1.4. Danışma Kurulunun Oluşumu 145
  - 1.5. Meclis Komisyonlarının Oluşumu 148
    - 1.5.1. Meclis Komisyonlarının Muhalefet İçin Önemi 148
    - 1.5.2. Komisyonların Oluşumu ve Çalışması 151
- 2. Meclislerin Toplanma ve Görüşme Usullerinde Parlamento İçi Muhalefetin Rolü 156**
  - 2.1. Olağan Meclis Toplantılarında Toplantı Yeter Sayısı..... 156
  - 2.2. Meclisin Olağanüstü Toplantıya Çağırılması 161
  - 2.3. Meclis Toplantılarının Gizli Yapılması..... 167
- 3. Meclis Çalışmalarında Parlamento İçi Muhalefetin Rolü ... 171**
  - 3.1. Meclis Gündeminin Belirlenmesinde Muhalefet 171
  - 3.2. Meclis Gündeminin Değiştirilmesinde Muhalefet 173
  - 3.3. Parlamento İçi Muhalefetin Yasama Sürecine Katılımı..... 178
    - 3.3.1. Fikir Beyan Etme Hakkı 178
    - 3.3.2. Kanun Teklifinde Bulunma 179
    - 3.3.3. Meclis Görüşmelerini Engelleme ve Yavaşlatma 185
    - 3.3.4. Karar Alım Sürecine Katılım 188
      - 3.3.4.1. Kabulünde Basit Çoğunluk Aranılan İşlemler ... 188
      - 3.3.4.2. Kabulünde Nitelikli Çoğunluk Aranılan İşlemler 190

3.3.4.2.1. Anayasa Değişikliklerinin Kabulü.....	192
3.3.4.2.1.1. Karar Alımının Nitelikli Çoğunluğa Bırakılması	195
3.3.4.2.1.2. Karar Alım Sürecinin Başkaca Usullerle Zorlaştırılması.....	198
3.3.4.2.2. Nitelikli Çoğunluk ile Kabulü Gereken Diğer Normlar	203
4. Yasamanın Denetim İşlevinde Parlamento İçi Muhalefetin Rolü	208
4.1. Normların Denetimi	208
4.1.1. Siyasi Denetim	211
4.1.2. Yargısal Denetim.....	212
4.1.2.1. Normların Yayım Öncesi Denetimi	218
4.1.2.2. Normların Yayım Sonrası Denetimi.....	222
4.2. Bütçenin Denetimi	227
4.2.1. Meclis Tarafından Yapılan Denetim	227
4.2.2. Meclis Adına Yapılan Denetim	234
4.3. İdarenin Denetimi: Kamu Denetçiliği Kurumu.....	239

Üçüncü Bölüm

Parlamento İçi Muhalefetin Yürütme Organı Üzerindeki Rolü

1. Yürütme Organının Oluşumunda Parlamento İçi Muhalefetin Rolü	246
1.1. Devlet Başkanının Belirlenmesinde Parlamento İçi Muhalefetin Rolü	247
1.1.1. Devlet Başkanının Aday Gösterilmesi	247
1.1.2. Devlet Başkanının Seçilmesi.....	252
1.2. Bakanların Göreve Başlamasında Parlamento İçi Muhalefetin Rolü: Güvenoyu	256

2. Yürütmenin Denetlenmesinde Parlamento İçi Muhalefetin Rolü	265
2.1. Yürütmenin Sorgulanması.....	266
2.1.1. Denetimin Kapsamı, Amacı ve Søjeleri	266
2.1.2. Denetimin Etkinleştirilmesi	269
2.2. Araştırma Komisyonları Aracılığıyla Denetim	275
2.2.1. Denetim Mekanizmasının Harekete Geçirilmesi.....	277
2.2.2. Komisyonun Teşekkülünde Muhalefete Pozitif Ayrımcılık Tanınması	279
2.2.3. Komisyon Çalışmalarının Etkinleştirilmesi	281
2.2.4. Denetimin Muhtemel Sonuçları	283
2.3. Yürütmenin Siyasi Yönden Denetimi	285
2.3.1. Devlet Başkanının Siyasi Yönden Denetimi	287
2.3.1.1. Muhalefete Denetim Rolü Tanımayan Uygulamalar	288
2.3.1.2. Muhalefete Denetim Rolü Tanıyan Uygulamalar	290
2.3.2. Bakanlar Kurulunun Siyasi Yönden Denetimi: Güvensizlik Oyu.....	295
2.3.2.1. Denetimin Amacı, Çeşitleri ve Søjeleri.....	295
2.3.2.2. Siyasi Sorumluluğun İşletilmesi ve Etkinleştirilmesi.....	297
2.4. Yürütmenin Cezai Yönden Denetimi	303
2.4.1. Cezai Denetimin Gelişimi ve Amacı	304
2.4.2. Denetimin Søjeleri ve Başlatılması.....	306
2.4.3. Denetimin Komisyon Aşaması	309
2.4.4. Denetimin İşletilmesi, Etkinleştirilmesi ve Muhtemel Sonuçları	311
3. Üst Düzey Kamu Görevlileri ve Yargı Mensuplarının Atanmasında Parlamento İçi Muhalefetin Rolü	318
3.1. Üst Düzey Kamu Görevlilerinin Atanması	318
3.1.1. Atamaların Yürütmenin Tekelinde Bulunması.....	320

3.1.2. Atamaların Meclisler Aracılığıyla Yapılması.....	326
3.1.2.1. Meclisin Karar Makamında Olması.....	328
3.1.2.2. Meclisin Onay Makamında Olması	335
3.2. Yargı Mensuplarının Belirlenmesi	345
3.2.1. Yargı Bağımsızlığı Bağlamında Muhalefetin Üye Seçim Yetkisi	346
3.2.2. Yargı Mensuplarının Seçiminde Uygulanan Genel Modeller	350
3.2.3. Yüksek Mahkeme Üyelerinin Seçimi	356
3.2.4. Yargı Üst Kurulu Üyelerinin Seçimi	367
Sonuç.....	375
Kaynakça.....	383